

Profesor Stanisław Markowski

Hieronim Sieński
Biblioteka Główna AGH

W czerwcu 2017 roku minęła 105 rocznica urodzin, a we wrześniu 40 rocznica śmierci profesora Stanisława Markowskiego, specjalisty obróbki metali skrawaniem i wieloletniego dziekana Wydziału Maszyn Górniczych i Hutniczych AGH.

fot. arch. AGH

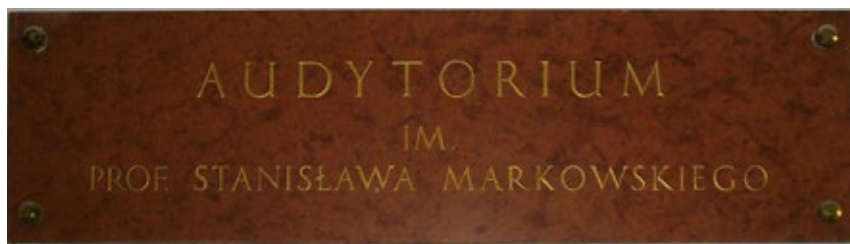
Profesor Stanisław Markowski

Stanisław Markowski urodził się 18 czerwca 1912 roku w Warszawie. Jego ojciec był lekarzem. Uczęszczał do Gimnazjum im. Mikołaja Reja w Warszawie, gdzie w 1930 roku uzyskał świadectwo dojrzałości. Następnie, jako ochotnik wstąpił do Szkoły Podchorążych Rezerwy Artylerii im. Marcina Kątskiego we Włodzimierzu Wołyńskim. Po jej ukończeniu i odbyciu programowych ćwiczeń uzyskał w 1931 roku stopień podporucznika artylerii rezerwy i przydział do 1 Dywizjonu Artylerii Konnej im. J. Bema w Warszawie. W 1932 roku rozpoczął studia na Wydziale Mechanicznym Politechniki Gdańskiej. Z powodów materialnych, w 1934 roku przerwał studia i podjął pracę zarobkową. Pracował w charakterze ślusarza w narzędziowni w Zakładach „Skoda” na Okęciu w Warszawie. Następnie w latach 1934–1937 pracował jako robotnik kwalifikowany w Państwowych Zakładach Lotniczych na Okęciu w Warszawie, początkowo na Wydziale Montażu w Dziale Kontroli przy odbiorze silników, a następnie na Wydziale Montażu jako samodzielny konstruktor przyrządów i pomocy montażowych. W 1937 roku, jako członek Komisji Odbioru Silników dla Grecji, został delegowany na pół roku do fabryki Gnôme-Rhône w Paryżu. Silniki te były montowane do średniego bombowca produkcji polskiej PZL-37 „Łoś”. Po powrocie z Francji, w 1938 roku rozpoczął pracę w Hucie „Pokój” w Nowym Bytomiu na Wydziale Mechanicznym, gdzie między innymi został zbudowany, według projektu Tadeusza Sędzimira, pierwszy prototyp walcarki na zimno. W celu ukończenia studiów, w listopadzie 1938 roku został delegowany przez Hutę na Wydział Elektromechaniczny Politechniki Gdańskiej. Niestety antypolskie zajścia w lutym 1939 roku zmusiły go

do powrotu na Śląsk. W sierpniu 1939 roku został zmobilizowany do 1 Dywizjonu Artylerii Konnej, gdzie pełnił funkcję oficera ogniowego. Od początku wojny walczył na pierwszej linii frontu. Brał udział w bitwach na granicy wschodnio-pruskiej, na północnym Mazowszu, następnie w walkach opóźniających napór nieprzyjaciela, aż do rozbicia Mazowieckiej Brygady Kawalerii pod Suchowolą na Podlasiu. W wyniku kapitulacji 24 września dostał się do niewoli niemieckiej. Całą okupację spędził w obozach jenieckich: początkowo w Oflagu III B – Cibórz w lubuskim, a następnie Oflagu II C w Woldenbergu (obecnie Dobięgniew), przeznaczonym dla oficerów Wojska Polskiego. W niewoli prowadził wykłady na kursach politechnicznych dla studentów oraz oficerów lotnictwa.

Po wyzwoleniu obozu przez wojska polskie 30 stycznia 1945 roku powrócił do kraju. Od 18 lutego 1945 roku pracował w Wytwórni Wagonów i Mostów „Konstal” w Chorzowie. W 1946 roku przeniósł się do Krakowa z zamiarem kontynuowania studiów. Jednakże z powodów materialnych przez kilka miesięcy pracował jako kierowca autobusu w Krakowskiej Spółdzielni Transportowej. Zajęcie to bardzo trudno było pogodzić ze studiami, więc 1 czerwca 1946 roku objął obowiązki młodszego asystenta w Zakładzie Obróbki Mechanicznej Katedry Mechanicznej Obróbki Materiałów Akademii Górniczej, kierowanej wówczas przez prof. Witolda Biernawskiego. 28 marca 1947 roku na Wydziale Komunikacji AG złożył egzamin dyplomowy z wynikiem bardzo dobrym, uzyskując stopień inżyniera mechanika. Jako uzupełnienie i ciekawostkę należy podać, że w dyplomie napisane jest, że „złożył egzamin dyplomowy według programu Wydziału Mechanicznego Politechniki Gdańskiej z roku 1938/39”. Bardzo szybko też awansował; w lipcu 1947 roku został starszym asystentem, następnie 1 września 1948 roku adiunktem. W tym okresie podjął wiele badań naukowych z dziedziny obróbki metali skrawaniem, publikując ich wyniki w czasopiśmie „Mechanik”. Tamten okres pracy młodego naukowca bardzo pięknie ocenił jego przetożony prof. W. Biernawski. W zachowanej w Archiwum AGH opinii z 1953 roku stwierdza między innymi, że „Markowski dał się poznać jako poważny, sumienny pracownik naukowy, posiadający przy tym duże doświadczenie warsztatowe. Pracuje naukowo i posiada parę

fot. H. Sieński

publikacji wartościowych. Posiada umiejętność jasnego, przystępnego wyłożenia przedmiotu i dobrze prowadzi ćwiczenia. Wykazał wybitne zdolności organizacyjne. Jest bardzo pracowitym, pilnym i zdyscyplinowanym pracownikiem. Stosunek do studentów jest życzliwy i koleżeński. Chętnie pomaga studentom i kolegom".

We wrześniu 1954 roku został mianowany zastępcą profesora, a w roku następnym docentem na Wydziale Mechanizacji Górnictwa i Hutnictwa. Sprawując nowe obowiązki dydaktyczne i organizacyjne nie zaniedbywał działalności naukowej. Z tego okresu pochodzi pierwsza w Polsce monografia „Ostrzenie narzędzi” (1956), opracowana wspólnie z Andrzejem Józefikiem i Janem Kaczmarkiem. W 1957 roku na podstawie pracy „Pomiary naprężeń własnych w węglkach spiekanych po obróbce szlifowaniem” uzyskał doktorat. Praca ta została napisana pod kierunkiem prof. Witolda Biernawskiego (zmarł 30 czerwca 1957 roku), a następnie prof. Jana Krauze. W związku ze śmiercią prof. W. Biernawskiego objął obowiązki kierownika Katedry i Zakładu Technologii Mechanicznej na Wydziale Mechanizacji Górnictwa i Hutnictwa AGH. W tym czasie ogłosił wyniki badań nad naprężeniami po obróbce skrawaniem („Mechanik” 1958). W 1957 roku pracując nadal w AGH podjął pracę w resortowym Instytucie Obróbki Skrawaniem, ogłaszając w „Biuletynie” instytutu wiele artykułów. W 1957 roku rektor Witold Budryk opiniując pracowników, tak o nim napisał: „mgr inż. S. Markowski, posiada umiejętności jasnego, przystępnego wykładania przedmiotu i dobrze prowadzi ćwiczenia. Mając duże przygotowanie praktyczne potrafi bardzo dobrze powiązać teorię z praktyką, przez co pozyskał popularność wśród młodzieży, jak również przystępnością i właściwym stosunkiem do studentów. Wykazuje wybitne zdolności organizacyjne oraz duże zaangażowanie do pracy naukowej. Naukowa działalność wydawnicza mgr. inż. S. Markowskiego wyraża się szeregiem publikacji, które świadczą o jego osobistym wkładzie w upowszechnienie osiągnięć naukowych”.

Od 1961 roku pracował wyłącznie w AGH, natomiast w instytucie był członkiem Rady Naukowej. W latach 1956-1960 oraz 1964-1966 sprawował funkcję dziekana Wydziału Maszyn Górniczych i Hutniczych AGH. Jako dziekan był współorganizatorem punktów konsultacyjnych wydziału w Kielcach i Olkuszu. Pierwszy z nich był załącznikiem dzisiejszej Politechniki Świętokrzyskiej. Od 1957 roku, do chwili zmian organizacyjnych w AGH wprowadzających w miejsce katedr instytuty, był kierownikiem Katedry Technologii Mechanicznej. Uchwałą Rady Państwa z dnia 27 kwietnia 1963 roku powołany został na stanowisko profesora nadzwyczajnego w AGH. Profesorem zwyczajnym został w 1972 roku. Działalność naukowa profesora ukierunkowana

była na badanie stanu warstwy powierzchniowej materiałów po obróbce mechanicznej, obróbkę materiałów trudnoskrawalnych i skał. Te ostatnie badania były podstawą uruchomienia nowej specjalności na wydziale – maszyny i urządzenia wiertnicze. Podejmował również i inne badania, jak np. uzyskiwanie miedzi z nowego złoża metodami hydrometalurgicznymi, wibracyjne brykietowanie wiórów metali, stan geometryczny elementów bieżnych powierzchni łożysk tocznych. Zajmował się także problematyką konstrukcji narzędzi skrawających. Był wieloletnim konsultantem Huty „Baldon” w zakresie produkcji węglków spiekanych na ostrza narzędzi obróbkowych.

Dorobek naukowy obejmuje ponad 100 publikacji. Były to artykuły, referaty oraz opracowania wykonane na potrzeby przemysłu. Wiele z tych prac było wyróżnionych Nagrodami Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, co odzwierciedla szerokie i efektywne kontakty profesora z przemysłem. Jest autorem około 10 patentów. Profesor wychował ponad 300 magistrów inżynierów i inżynierów, specjalistów z zakresu technologii

Karykatura prof. Stanisława Markowskiego zaczerpnięta z publikacji: Akademia w karykaturze (oprac. red. Wacław Różański, Ferdynard Szwagrzyk; Karykatury z 1969 roku, oprac. A. Wasilewski), Kraków, 1969

Pytanie	Odpowiedź
1. Imię i nazwisko	Markowski Stanisław
2. Data i miejsce urodzenia	nie pamiętam
3. Data i miejsce emigracji	18 V - 1912 - Warszawa
4. Zawód	profesor
5. Wykształcenie	profesor
6. Wykształcenie specjalne	szkolenie specjalne
7. Wykształcenie techniczne	szkolenie specjalne
8. Zawód wyuczony	nie pamiętam
9. Zawód wykonywany	nie pamiętam
10. Wykształcenie specjalne	szkolenie specjalne
11. Wykształcenie techniczne	nie pamiętam
12. Wykształcenie specjalne	nie pamiętam
13. Wykształcenie techniczne	nie pamiętam
14. Wykształcenie specjalne	nie pamiętam
15. Wykształcenie techniczne	nie pamiętam
16. Wykształcenie specjalne	nie pamiętam
17. Wykształcenie techniczne	nie pamiętam
18. Wykształcenie specjalne	nie pamiętam
19. Wykształcenie techniczne	nie pamiętam
20. Wykształcenie specjalne	nie pamiętam

phot. arch. AGH

Źródła:

Jubileusz Wydziału Inżynierii Mechanicznej i Robotyki: materiały konferencji. Kraków, czerwiec 2002 [AGH]. Eds. Z. W. Engel, S. Wolny. Kraków 2002, s. 227, [foto]
Słownik biograficzny techników polskich. Z. 6. Red. T. Skarżyński. Warszawa 1995, s. 94
Wielka Księga 85-lecia Akademii Górniczo-Hutniczej. [Oprac.] zespół aut. K. Pikoń (red. naczelny), A. Sokołowska (dyrektor projektu), K. Pikoń. Gliwice 2004, s. 223
Z dziejów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie w latach 1919-1967. Oprac. J. Sulima-Samujło oraz zespół aut. Kraków 1970, s. 625 (Wydawnictwa Jubileuszowe 1919-1969)
Akta osobowe (AGH) – Stanisław Markowski

maszyn i obrabiarek. Był promotorem 11 prac doktorskich. Jednym z jego doktorantów jest prof. Piotr Rusek. Ponadto był recenzentem około 20 prac doktorskich i 7 prac habilitacyjnych. Profesor Markowski równoległe z pracą zawodową i naukową brał udział w działalności społecznej o charakterze naukowo-technicznym. Niezwykle imponująco przedstawia się zestawienie sprawowanych przez niego funkcji: członek Komitetu Współpracy Naukowców z Robotnikami, wiceprzewodniczący i przewodniczący Sądu Koleżeńskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich, wiceprzewodniczący Zakładowej Organizacji Związkowej AGH, przewodniczący Odwoławczej Komisji Dyscyplinarnej dla Studentów AGH, przewodniczący Komisji Dyscyplinarnej dla Pracowników AGH, przewodniczący Komisji Kwalifikacyjnej dla Pomocniczych Pracowników Instytutu Obróbki Skrawaniem w Krakowie. Był też członkiem kilku sekcji i komisji PAN oraz konsultantem naukowym w zakładach produkcyjnych i komisjach naukowych. Profesor działał też w Związku Nauczycielstwa Polskiego – był wiceprzewodniczącym w AGH. Równie obszerny jest wykaz instytucji, organizacji i placówek naukowych i zawodowych, z którymi współpracował, między innymi były to: Instytut Narzędzi i Materiałów Ściernych WNJASZ w Lenin-

gradzie, Zakład Chemii Fizycznej PAN w Warszawie, Instytut Mechaniki Precyzyjnej, Instytut Elektrotechniki, Główny Urząd Miar i Wojskowa Akademia Techniczna – wszystkie instytucje w Warszawie. Profesor Stanisław Markowski zmarł nagle, w pełni sił twórczych, 8 września 1977 roku w Krakowie. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Wieliczce. Jego bliscy współpracownicy zapamiętali go jako człowieka przyjaznego, dobrego pedagoga i znakomitego organizatora. Profesor w uznaniu zasług otrzymał: Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi, Medal 10-lecia Polski Ludowej, Nagrody Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego za dokonania naukowe. Za osiągnięcia w pracy dydaktycznej i naukowej otrzymał wielokrotnie nagrody Rektora AGH. Za pracę społeczną otrzymał wiele dyplomów uznania przyznanych przez Centralną Radę Związków Zawodowych, Złotą Odznakę Związku Zawodowego Metalowców za wdrażanie nowej technologii w przemyśle oraz odznaczenia regionalne i stowarzyszeniowe. Jednakże największym wyróżnieniem i dowodem pamięci o nim jest fakt, że na Wydziale Inżynierii Mechanicznej i Robotyki AGH w pawilonie B-3 jedna z sal wykładowych została nazwana „Aulą im. prof. Stanisława Markowskiego”.

Wystawa z okazji jubileuszu

Biblioteka Główna AGH

Od lewej: prof. T. Słomka, prof. R. Tadeusiewicz, prof. J. Lis, prof. A. Pach, prof. M. Karbowniczek
Więcej fotografii w galerii: foto.agh.edu.pl/thumbnails.php?album=478

W 2017 roku profesor Ryszard Tadeusiewicz obchodzi 70-lecie swoich urodzin. Z tej okazji Biblioteka Główna zorganizowała wystawę prezentującą inne niż naukowe pasje i zainteresowania prof. Tadeusiewicza, automatyka i informatyka, profesora

nauk technicznych, rektora Akademii Górniczo-Hutniczej w latach 1998/1999-2004/2005.

Jego pasją – poza pracą naukową i dydaktyczną – jest popularyzacja nauki. Jest autorem kilkuset publikacji popularnonaukowych oraz programów radiowych i telewizyjnych. Potrafi przedstawiać trudne zagadnienia z zakresu techniki w sposób zrozumiały nawet dla dzieci.

Profesor Tadeusiewicz popularyzuje wiedzę w sposób wyjątkowo ciekawy. Łatwość i lekkość jej przekazywania poświadcza zdobycie Tytułu Mistrza Mowy Polskiej w 2002 roku.

Na wystawie można obejrzeć między innymi zdjęcia z rodzinnego albumu, ulubione książki z dzieciństwa, liczne nagrody i odznaczenia oraz poznać fakty i ciekawostki z jego życia. Zaprezentowano w wyborze felietony, zawierające – jak pisze pan profesor – „w większości różne smakowite wiadomości o osiągnięciach nauki i techniki” oraz książeczki dla dzieci jego autorstwa.

Ekspozycję można oglądać do 31 października 2017 roku.

fot. Z. Sulima